

ÅRSBERETNING 2020

Fiskeri- og Søfartsmuseet, Saltvandsakvariet Esbjerg

Modtagere af årsberetning 2020 er Esbjerg Kommune, Slots- og Kulturstyrelsen samt museets bestyrelse og revisor. Årsberetningen er holdt på et overordnet niveau, og medtager derfor kun i begrænset omfang dokumentationer for årets indsatser fra faglige og formidlingsmæssige områder.

Museets arbejdsgrundlag

Fiskeri- og Søfartsmuseet er et statsanerkendt museum, og dets virksomhed er dermed underlagt museumsloven. Fiskeri- og Søfartsmuseets akvarium og sælarium er godkendt efter Justitsministeriets bekendtgørelse om zoologiske anlæg. Dette indebærer indrapportering om dyrehold og øget tilsyn fra myndighedernes side.

Strategisk fokus – at blive Danmarks museum for havet

Museet er i en brydningstid, hvor vi sætter alle sejl ind på at forberede en reel relancering af museet, hvor pejlemærket er at blive Danmarks museum for havet.

Museets bestyrelse bestilte i 2016 en relancering af Fiskeri- og Søfartsmuseet. Som et led i denne relancering har bestyrelsen godkendt en ny grundfortælling, mission og vision for museet. Forud for dette var der desuden truffet en strategisk beslutning om at styrke museets naturhistoriske og naturvidenskabelig virke således, at vi nu bedre balancerer det både at være et natur- og kulturhistorisk statsanerkendt museum.

Vision 2020

”Som Danmarks museum for havet, vil vi spille en aktiv rolle i fællesskabets vej mod en mere bæredygtig verden.”

Det gør vi ved at koble natur- og kulturhistorie i relevante forskningsprojekter, levende fortællinger, involverende udstillinger og læringsforløb, samt bidrage til debat på alle relevante platforme, og gennem aktivistiske formater at medvirke til øget erkendelse for gæster og samfund. Altid med afsæt i en videnskabelig tilgang.

Mission 2020

”Vi demokratiserer viden om relationen mellem mennesker og havet”.

Det er grundlæggende derfor, vi er her. Vi vil således være det museum, som alle danskere søger til for at blive klogere på havet som et sted, der i sig selv har en værdi, som økosystem, som ressource for os mennesker og som en vigtig brik i planetens klimasystem. Vi vil se på havet i en historisk, nutidig og fremtidig kontekst, hvor markante samfundsmæssige forandringer er nødvendige for at nå centrale bæredygtighedsmål for fremtidige generationer.

Grundfortælling 2020

”Som Danmarks museum for havet er vi optaget af havets økosystem, af menneskers forhold til havet og af den erhvervsaktivitet, der knytter sig til havet.”

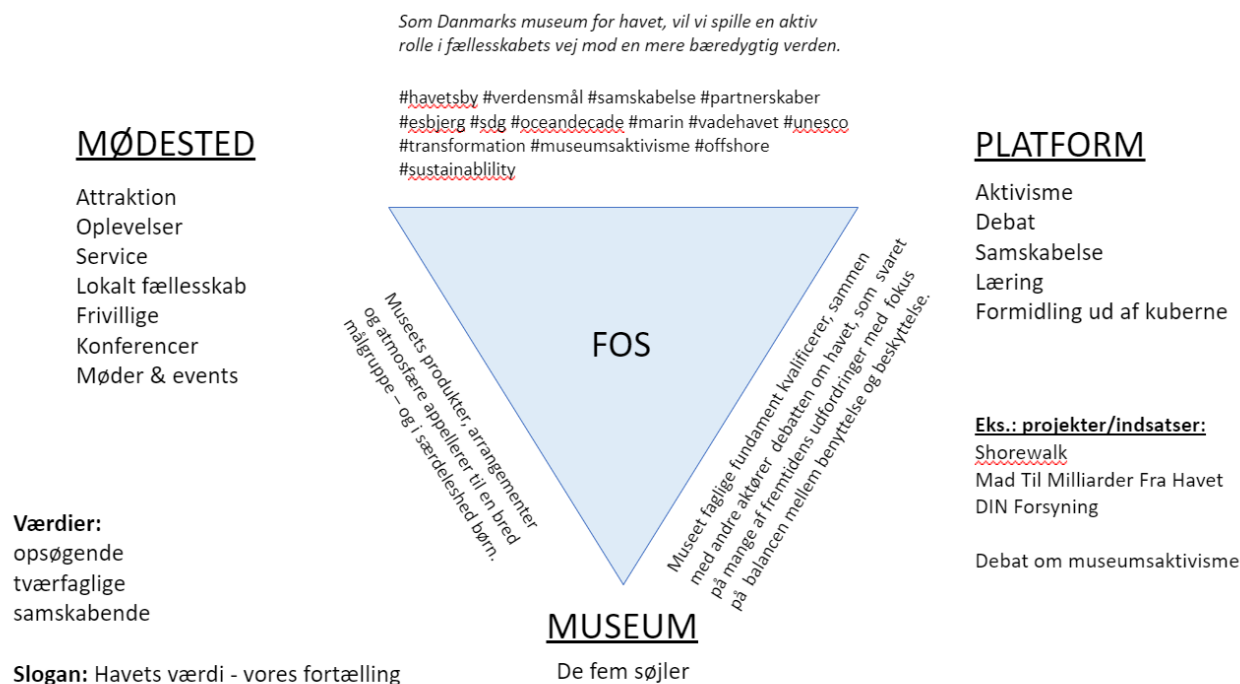
Verdenshavene udgør 70% af jordens overflade, og er hjem for en stor andel af jordens biodiversitet. Havenes temperatur, kemi, strømme og liv driver de globale systemer, som gør jorden beboelig for mennesker. Havets økosystem er basis for et af verdens største økonomiske systemer. Men de sidste mange år har vi udnyttet havet uden hensyntagen til den samlede påvirkning fra forskellige sider. Forurening, næringsstoffer, klimaforandringer, fiskeri,

energiproduktion, råstofudvinding, mv. Derfor er vi ikke blot ved at miste enorme økonomiske og økosystemmæssige potentialer. Vi mister måske også en afgørende nøgle til opfyldelsen af flere af FN's bæredygtighedsmål. Men selv om havet er presset, rummer det stadig et kæmpe potentiale, såfremt vi evner at forvalte det bæredygtigt og dermed balancere benyttelse og beskyttelse, således fremtidige generationer også har et hav at leve af, og leve med. Verdens befolkning vil stige frem mod år 2100 og muligvis nå et vendepunkt ved ca. 11 milliarder mennesker. Set i det lys står vores samfund med en række konkrete udfordringer, hvoraf nogle af de vigtigste er at producere nok mad og energi. Her kan havet spille en central rolle. Det betyder imidlertid, at vi alle sammen skal begynde at tænke og handle anderledes, end hvad vi har gjort de sidste 60-80 år. Vi skal passe bedre på havet. Forandring som eneste konstant er en præmis, som Esbjerg har navigeret i siden by og havn blev anlagt i 1868. Det har tilført Esbjerg en unik transformationsevne. En evne og erfaring som vi i fremtiden måske kan gøre brug af, når vi som samfund skal øge omstillingshastigheden i retning af en mere bæredygtig adfærd, således fremtidige generationer har de samme muligheder som os. En adfærd som ikke længere alene dikteres af staten eller EU, men som i større omfang end tidligere er baseret på en hensyntagen til naturen, om end "kanalerne" fortsat kan være stat og EU. Det er i denne kontekst, vi ser os selv som Danmarks museum for havet.

Det er med afsæt i dette "nye fundament" og et styrket naturhistorisk virke, at nærværende forundersøgelse er lavet, og dér at kimen til at indtage positionen som Danmarks museum for havet udspringer.

Der vil gå en årrække inden museet er ombygget og en ny indholdsprogrammering er fuldt implementeret. Der er derfor heller ikke lagt an til en mangeårig strategi, men derimod en 3-årig strategi med en midtvejsevaluering/status. I de kommende 2-3 år er det derfor vigtigt, at vi aktivt agerer og tænker som om, vi allerede nu er det "nye museum".

På baggrund af flere workshops har vi udarbejdet nedenstående forståelsesdiagram:

Forundersøgelsen

En stor opgave i 2020 har været gennemførelse af forundersøgelsen til udbygningen af Fiskeri- og Søfartsmuseet. Museet modtog kr. 600.000 fra både RealDania og Esbjerg Kommune til at få konkretiseret og gennemregnet museets udbygningsprojekt. Det samlede materiale er omfattende og indeholder 8 arbejdsplaner omhandlende bl.a. indholdsprogrammering, markedsanalyse, driftsøkonomi, anlægsinvestering og organisering.

Materialet kan ses på hjemmesiden: <https://fimus.dk/danmarksmuseumforhavet/>

Forundersøgelsen redegør for den indholdsmæssige og fysiske udmøntning af denne relancering af FOS, som vurderes nødvendig for at indfri det fulde potentiale af museets idemæssige afsæt og dermed dets fremtidssikring.

Med afsæt i museets nye vision, mission og grundfortælling samt museets ansvarsområder, er der udarbejdet en helt ny indholdsprogrammering bestående af blandt andet 5 formidlingstemaer

De 5 temaer er: 1. Vadehav og Verdensarv, 2. Hav og klima, 3. Havets spisekammer og fiskeri, 4. Energi fra havet 5. Esbjerg – transformationens by

Derudover indeholder indholdsprogrammeringen yderligere 2 fokusområder – nemlig

Maritime friland og Det blå legerum – Læring om havet gennem leg og fysisk aktivitet. De 2 sidste er fysiske områder.

Forretningen i et Corona år

2020 blev et år hvor vi som alle andre skulle navigere i en forandret verden. Udover at skulle holde lukket dele af året, var der mange restriktioner der skulle overholdes når der var åbent og mange aktiviteter skulle gentænkes. Der måtte personalemæssigt også omprioriteres da det var usikkert hvordan økonomien kom til at se ud.

2020 blev et år med nedlukning, støtteordninger, genåbning, sommerpakke og nedlukning igen.

Fiskeri- og Søfartsmuseet havde lukket for publikum i perioden 13. marts til 24. maj. Personalet var i samme periode delvis hjemsendt på lønkomensation, dog ikke de, som passer museets samling af levende dyr. For denne gruppe organiseredes nødbemanding, således man arbejdede i grupper af 2+2, som ikke måtte have kontakt med hinanden for at undgå smitte.

Da museet igen åbnede for publikum, var det med nye krav til afstand mellem gæster, restriktioner i antal gæster ad gangen på museet samt øget rengøring af kontaktflader. Dette kræver naturligvis flere personaleressourcer samt indkøb af diverse værnemidler og desinfektionsmidler.

Heldigvis indførte regeringen en sommerpakke, som gav 50% rabat på entre for besøgende på museet i perioden 29. juni til 9. august. Om det udelukkende er grundet sommerpakken eller at mange bare havde behov for at få nogle oplevelser, vides ikke, men besøgstallet i juli måned blev det højeste siden 2009 med hele 33.200 gæster mod 22.000 i juli måned 2019. Det samlede besøgstal for 2020 blev 95.000 mod 107.000 i 2019.

Mod forventning, og med god støtte fra diverse hjælpepakker og rabatordninger er vi kommet fornuftigt gennem 2020. Det skal i den sammenhæng nævnes, at museet også ved egen kraft har lagt mange ressourcer i at tilbyde gæsterne gode oplevelser – både gennem ferieprogrammer og arrangementer. Her har det nationale projekt, Vores Natur, også medvirket positivt.

Det samlede resultat for 2020 blev et overskud på kr. 800.000, som overføres til museets arbejdskapital. Grundet den usikkerhed omkring den økonomiske udvikling, som corona medførte i foråret, oprettede museet i 2020 en kassekredit på max. kr. 2 mil. med garantistillelse fra Esbjerg kommune. Det har ikke i 2020 været nødvendigt at aktivere kassekrediten, men det kan komme i 2021, hvor der stadig er stor usikkerhed omkring gæsternes mulighed og lyst til at besøge museer igen.

Fiskeri- og Søfartsmuseets indtægter og udgifter

Museets indtægtsgrundlag består dels af indtægter fra både momsfrie og momspligtige aktiviteter og dels offentlige tilskud fra Esbjerg Kommune og Slots- og Kulturstyrelsen.

De momspligtige indtægter omfatter cafe og kiosk samt erhvervspartner-skaber og aktiviteter i det regi, og den momsfrie omfatter entre og formidling, som er museets største indtægt

De offentlige tilskud består af driftstilskud fra Esbjerg Kommune og Slots- og Kulturstyrelsen. I 2020 er udbetalinger fra staten ekstraordinært store da disse også omfatter udbetalinger fra de forskellige støtteordninger. Foruden ordinært driftstilskud fra Esbjerg kommune stiller kommunen vederlagsfrit bygninger til rådighed samt forestår drift heraf.

Museets største udgiftspost er personaleomkostninger. I 2020 producerede museet 31 årsværk fordelt på 81 personer. Af disse er 29 fastansatte på enten fuld- eller deltid, 50 på timelønnsbasis to projektansatte.

Organisation

Siden 2018 har det været besluttet af styrke det naturvidenskabelige og naturhistoriske virke på museet. Det resulterede i, at vi ved udgangen af 2019 kunne annoncere en ny naturhistorisk inspektørstilling. Parallelt hermed slog vi også en kulturhistorisk inspektørstilling med forskningskompetence op. Sidstnævnte som erstatning for en fratrædelse. Begge stillinger er udformet således at de flugter med museets nye vision, og dermed yderligere tiltag der understøtter en relanceringen af museet.

Begge inspektørstillinger blev besat i foråret 2020, og begge af personer med ph.d.-niveau. Vores kulturhistoriske inspektør indtrådte i Center for Maritim- og Erhvervshistorie på Syddansk Universitet (CME) med omkring 50 %. Den naturhistoriske inspektør er leder for Team Viden, Samling og Læring samt akvariet, og indtrådte på den konto i ledelsen af museet. Arbejdet med at samtænke natur og kultur vil have de to nye inspektører som centrale figurer.

Vi har i 2020 styrket vores organisation ved at ansætte en fuldtids eventkoordinator. Dette for at samle trådene i huset, da der er gang i mange projekter, interne samt eksterne arrangementer. Med eventkoordinatoren sikrer vi at der er en rød tråd i hele opbygningen, kommunikationen, prisen osv. Så det på alle måder gør det lettere at samle de forskellige fagligheder og ser professionelt ud udadtil. I den forbindelse valgte vi at tilkøbe et nyt planlægningssystem, som i fremtiden skal sikre at vi har alt vore information et sted modsat i dag hvor vi skal i forskellige

systemer for at finde oplysninger og lave ændringer. Generelt hjælper eventkoordinatoren også med intern kommunikation.

Ved slutningen af 2020 meddelte direktøren, at han ønskede at fratræde sin stilling ved udgangen af januar 2021 grundet jobskifte. Direktøren har været ansat siden 1. marts 2016. Som konstitueret direktør er den videnskabelige chef, Lene Friis Møller, ansat indtil ny direktør kan tiltræde.

I forlængelse af direktørens opsigelse besluttedes det at nedlægge kommunikationschefstillingen.

En del af året har vi været underbemandede, da den økonomiske situation grundet Corona var meget usikker. Mod slutningen af året opgraderede vi med en projektansat biolog samt genopslag til en akvariemedarbejder, som skulle have været ansat først på året.

Projekter

Trods nedlukning og hjemsendelse bød 2020 på nye tiltag og nye projekter.

Interne projekter

I forbindelse med genåbningen, har der været vores vurdering, at besøgende denne sommer i større omfang end tidligere, vil søge ud på Friland. I museets frilandsudstilling etableredes et område ved legepladsen med 2 trampoliner og på legepladsen blev svævebanen samt det underliggende gummiunderlag fjernet og erstattet af fendere til anvendelse til forskellige aktiviteter.

Det nærtliggende udsalgssted – Signalboden, er ligeledes blevet opgraderet.

På Friland har vi desuden installeret lydkulisser, så vores gæster får en ekstra oplevelse når vi ikke har vores frivillige til at levendegøre håndværket.

Fiskeri- og Søfartsmuseets kutter E.1 Claus Sørensen kom i 2020 igen ud at sejle efter at have fået udskiftet motoren og været på bedding i Hvide Sande. Der arbejdes nu på at blive klar til sæsonen 2021, således gæster igen kan komme på togt med en rigtig kutter. Museet modtog støtte til bevaringsprojektet fra Claus Sørensens Fond, Hempels Fond, Alice og Tage Sørensens Fond og WestDiesel.

Af andre større opgaver i 2020 var effektivisering af økonomisk afrapportering overfor bestyrelsen og teams i huset samt udvikling af system til håndtering af events og møder. Dette er et led i planen om løbende at styrke og professionalisere museet forretningsforståelse, samt optimere og automatisere administrative arbejdsgange.

Der har i 2020 været øget fokus på at få KPI'er op at køre via Power-Bi i fronthouse. KPI'erne vil

gøre os i stand til at måle på gæstens adfærd og give nogen klare indikationer på hvor mange gæster vi eksempelvis formår at konvertere op i cafeen osv. Dette gør os i stand til fremadrettet at lave målrettede indsatser som styrker netop de områder, som vi kan se, at vi kan blive meget skarpere på.

Eksterne projekter

Sideløbende med at verdensmål integreres i alle dele af museets virke, hvor det er relevant, blev der i 2019 skabt to nye projekter som begge er skabt med afsæt i de 17 verdensmål – Shorewalk og Mad Til Milliarder Fra Havet. Begge projekter er kendetegnet ved at inddrage eksterne aktører, består i høj grad af aktiviteter udenfor museets vægge, handler om bæredygtig adfærd og adresserer problematikker relateret til havet.

Som Danmarks museum for havet er vi optaget af havets økosystem og den erhvervsaktivitet der knytter sig til havet. Shorewalk 2020 den 18. september blev gennemført som en prolog for en årligt tilbagevendende begivenhed, hvor vi inspirerer hinanden til at formulere nye ambitiøse grønne indsatser for at accelerere den grønne omstilling.

Havet rummer løsningen på mange af de udfordringer verden står med i forhold til at forsyne en voksende befolkning med mad, energi og byggematerialer. Fremtiden handler om balancen mellem benyttelse og beskyttelse. En fremtid som de unge skal overtage ganske snart. Derfor inddrager verdensmålsevenen Shorewalk også Esbjergs 8. klasser, der sammen med havnens virksomheder sætter fokus på FN's Verdensmål for en bæredygtig fremtid.

Shorewalk vil være en tilbagevendende begivenhed der sigter efter at kunne samle hele Esbjerg én dag om året – 24. april, og som udover at ligge i uge 17, også er byens, havnens og museets fødselsdag.

Af andre nye projekter i 2020 kan nævnes Vores Natur og Din Forsyning. Især projektet Vores Natur, som er et samarbejde med Friluftsrådet, DR, Naturstyrelsen og de andre naturhistoriske museer omkring at skabe aktiviteter i naturen med udgangspunkt i vand og vandmiljøer, har affødt mange aktiviteter for publikum på museet.

I forbindelse med etableringen af Danmarks største havvandsvarmepumpe i Esbjerg havn, har DIN Forsyning og Fiskeri- og Søfartsmuseet indgået en aftale om overvågning af dyrelivet.

Gennem målinger over et år, leverer vi vigtig viden og skaber resultater for DIN Forsyning, men mindst lige så afgørende er det, at vi bliver klogere på, hvad der findes af liv i Esbjerg havn.

Det er hensigten at udbygge samarbejdet til også at indeholde en formidlingsdel. Koblingen mellem teknologi, energi og livet i havet flugter godt med det, som Fiskeri- og Søfartsmuseet beskæftiger sig med. På den måde kan byens borgere komme forbi museet og få en helt aktuel

viden om byens energiforsyning og havnens marine liv. Det mener vi er i alles interesse, og en god måde at byens institutioner bruger hinanden på.

Fra K.S. Kristensens Mindefond modtog museet kr. 1.150.000 til opførelse af et udsigtstårn ved Esbjerg Strand. Arbejdet med opførelse af tårnet står Esbjerg Kommune for, som også har de fremtidige drift og vedligeholdelsesudgifter.

Læring til børn og unge

Vi har i 2020 påbegyndt arbejdet med at udvikle et nyt univers for vores læringsforløb på museet – Oceanlab. Det har resulteret i følgende koncept, som der fremadrettet skal udvikles indhold til:

Vores forløb er opdelt i 3 linjer:

Blå nørder // Forløb målrettet dagtilbud og indskoling. Gennem vores fascination og passion for havet, er det vores ambition at skabe blå nørder, som resten af livet vil være nysgerrige på naturen og være havets ambassadører.

Havagenter // Forløb målrettet mellemtrinnet. Her er målet at udvide forståelsen for havet og de aktiviteter der finder sted på havet. Her går vi mere analytisk til værks. Vi introducerer også begreber som "evolution", "tilpasning", "bæredygtighed", "benyttelse og beskyttelse".

Havambassadører // Forløb målrettet udskoling og ungdomsuddannelser. Disse forløb er museets tilbud til alle jer som ønsker at forstå den kompleksitet som kendetegner havet og menneskers relation til havet. Vi går i dybden med emner som fødekæder, økosystemer, næringsstoffer, biodiversitet, bæredygtigheds certificeringer, mikroplast etc.

2020 var også året hvor vi havde en del nye tiltag med digital formidling. Grundet nedlukningen – også for skolebørn, søsatte vi vores digitale læringstilbud "Havskolen", som gennemførte 10 gange i nedlukningsperioden. Vi har både fået en masse god omtalte på initiativet, ligesom vi også internt har lært en masse.

Derudover lavede vi i samarbejde med DR Lær digitalt undervisningsmateriale. Vi havde events med Virtual reality, samarbejde med Stanford Universitet, som omhandlede havforsuring.

Der er optaget fire podcast-afsnit (Tang, Esbjerg Havns transformation, Havet i litteraturen og Olie/Gas Danmarks arbejde).

Arrangementer og events

2020 startede godt med mange arrangementer – både interne og eksterne, mødepakker, private arrangementer mv. i kalenderen. Corona fik dog sat en stopper for nogle disse arrangementer og de forsøgte udskudt. En del blev gennemført i efteråret, som endte med at blive nogle meget travle måneder. Blandt andet fik vi gennemført Shorewalk, som var en af årets vigtigste begivenheder og også i regi af projektet Vores Natur var der mange arrangementer.

Efterspørgslen på afholdelse af arrangementer på museet var generelt stor, men muligheden for at gennemføre alle var der desværre ikke.

Tak!

Fiskeri- og Søfartsmuseet nyder megen velvilje og opbakning hos såvel kommune og stat, men også private, fonde og virksomheder har bidraget i årets løb, og der skal derfor lyde en stor tak til nedenstående:

Aage V Jensens Naturfond	Naajaq Seafood
AB Catering	Nationalpark Vadehavet
Alice & Tage Sørensens Fond	NorseaGroup
Alpha Aqua	Naturstyrelsen
Bilka	Nordea
Blue Water Shipping A/S	OffshoreEnergy
Business Esbjerg	NJ Container & Offshoreservice
Carl Backs A/S	P.E. Offset og Reklame
Claus Sørensen A/S	Relyon Nutec
Danmarks Fiskeriforening	Rosendahls Bogtrykkeri
Danske Bank	Realdania
Danske Fiskers Producentforening	Relyon Nutec
De danske naturhistoriske museer	Rosendahls Bogtrykkeri
DIN Forsyning	Rødgaards Import A/S
DR	Semco Maritime
Esbjerg Havn	Smedegaarden

Esvagt A/S	Skiltstedet
Fiskeristyrelsen	Steff-Byg A/S
Friluftsrådet	SparNord
FOGA	Stürup A/S
Handelsbanken	Sydbank
Hans Sme' II ApS	Terminalen
Hedeselskabet	Tjæreborg Malerforretning
Hoffmann Fond	Total
Ingeniør'ne	TripleNine Group
IT Forum Esbjerg	Viking Life-Saving Equipment A/S
Johannesen Kran & Maskintransport	West Diesel
J. Lauritzens Eftf A/S	Vestjysk Bank
Jens Lysholdts Eftf.	Wuav
Kirk Larsen & Ascanius	Aalborg Universitet Esbjerg
MacArtney Underwater Technology	
M.A.R.S. Fre	